

El centenari del naixement de Joan Baptista Xuriguera. – L'any 2008 ha estat pròdig pel que fa referència a la commemoració del centenari del naixement d'alguns dels escriptors que han dignificat la llengua i la literatura catalanes. Als noms ja consagrats de Mercè Rodoreda i, en menor mesura, d'Agustí Bartra, hi podem afegir el de Joan Baptista Xuriguera, nascut a la vila de Menàrguens (la Noguera) el 17 de juny de 1908. La seva figura és majoritàriament coneguda entre el públic pel didàctic manual *Els verbs catalans conjugats*, tot i que la seva producció abasta gèneres tan diversos com la poesia, la narrativa, el teatre, l'assaig, el memorialisme, la traducció o el periodisme, amb un total de gairebé cinquanta obres publicades i una quinzena més que encara romanen inèdites. Un autor digne de tenir una millor fortuna de la que gaudeix actualment i que, en circums-

Estudis Romànics [Institut d'Estudis Catalans], Vol. 32 (2010), p. 559-617

tàncies normals, hauria assolit un prestigi significatiu dins el món cultural de la seva època però que, a causa de la conjuntura adversa que li tocà viure, s'ha vist abocat a un lamentable oblit.

Una manera d'homenatjar l'autor ponentí –i d'apropar-lo a les noves generacions– ha estat a través de l'exposició de caire biogràfic «Joan Baptista Xuriguera, un intel·lectual a descobrir», dissenyada per Pau Xuriguera i Solà, fill de l'escriptor i impulsor de bona part dels actes d'aquest centenari, i que el 2008 ha recorregut bona part de la geografia catalana: Sitges (del 19 al 27 de gener), Martorell (5 al 17 de març), Juneda (4 al 13 d'abril), Mollerussa (18 al 27 d'abril), Igualada (2 al 13 de maig), Girona (6 de maig al 2 de juny), Mollet del Vallès (20 al 23 i 27 al 30 d'octubre), Miralcamp (24 al 26 d'octubre), Bellaterra, a la Universitat Autònoma de Barcelona (del 12 de novembre al 12 de desembre) i Barcelona (la ciutat on va morir Xuriguera el 16 de novembre de 1987), al Centre Cívic Casa Golferichs (15 al 21 de maig), a l'Institut d'Estudis Catalans (18 de juny al 7 de juliol) i a la Llibreria Claret (6 al 23 d'octubre).

Un altre dels eixos del centenari de Joan Baptista Xuriguera ha estat els actes que han promogut reconegudes institucions culturals i acadèmiques. El 18 de juny es va dur a terme a la Sala Pere i Joan Coromines de l'Institut d'Estudis Catalans la inauguració de l'exposició suara esmentada, que va comptar amb els parlaments d'Albert Jané, membre de la Secció Filològica de l'IEC; de Josep Camps i Arbós, que va traçar una panoràmica de la vida i obra de l'autor ponentí; i de Pau Xuriguera i Solà, que va evocar episodis biogràfics del seu pare. El 23 d'octubre l'Editorial Claret també va afegir-se a l'homenatge, en aquest cas el pretext era l'aparició de l'exemplar un milió del llibre *Els verbs catalans conjugats*, publicat per l'editorial el 1972; l'acte va celebrar-se a la Sala Pere Casaldàliga de la Llibreria Claret i hi van intervenir Margarida Aritzeta, Josep Camps i Arbós i Pau Xuriguera i Solà. L'acte acadèmic de més relleu del centenari va tenir lloc el 12 de novembre a la Sala de Graus de la Facultat de Lletres de la Universitat Autònoma de Barcelona, que va acollir el simposi «Escriptors dissidents. Joan Baptista Xuriguera, entre la política i la literatura», inclòs dins dels actes programats en el projecte «Barcelona, capital de la República (1938)». Coordinat per Josep Camps i Arbós i Francesc Foguet i Boreu i organitzat pel Grup d'Estudis de Literatura Catalana Contemporània (GELCC), hi van intervenir Joan Serrallonga, sobre la situació política, els plantejaments ideològics, les plataformes periodístiques i els publicistes del POUM; Josep Camps i Arbós, sobre la trajectòria cívica dels germans Ramon i Joan Baptista Xuriguera; Jordi Castellanos, sobre la novel·la de Joan Baptista Xuriguera; Enric Falguera, sobre la poesia de Joan Baptista Xuriguera; i Francesc Foguet i Boreu, sobre el teatre de Joan Baptista Xuriguera. El simposi es va cloure amb la taula rodona «Joan Baptista Xuriguera, un testimoni de les convulsions del segle XX» en què van participar Maria Campillo, Josep Camps i Arbós, Pau Xuriguera i Solà i Josep Gelonch, amb Montserrat Baccardí com a moderadora. La jornada va anar acompanyada d'una exposició biobibliogràfica a la Biblioteca d'Humanitats de la UAB i d'una exposició virtual al web d'aquesta mateixa biblioteca, que ha quedat accessible de manera permanent a l'adreça <http://www.bib.uab.es/human/exposicions/xuriguera/presentacio.asp>, i que inclou una cronologia de l'autor, una biografia construïda a partir de les referències que el mateix Xuriguera dona al seu *Diari* i una exhaustiva bibliografia. També dins l'àmbit acadèmic cal esmentar a la conferència «Editor J. B. Xuriguera», impartida per Josep Camps i Arbós el 21 de maig a la Facultat de Lletres de la Universitat de Lleida i organitzada pel departament de Filologia Catalana i Comunicació i l'Aula Màrius Torres. Finalment, assenyalant que el 18 de desembre va celebrar-se a la Seu Nacional d'Òmnium Cultural, a Barcelona, una altra taula rodona amb la presència d'Albert Manent, Jordi Llavina i Pau Xuriguera i Solà.

Un altre element a tenir en compte en el decurs del centenari del naixement de Joan Baptista Xuriguera ha estat el fet que la seva producció literària ha tornat a accedir, després de nombrosos anys d'absència, als lectors. Hi ha hagut la reedició de les seves interessants novel·les de preguerra: *Desembre* (Edicions de 1984), *Hilde* (El Cep i la Nansa Edicions) i *Margarit* (El Cep i la Nansa Edicions); una necessària recuperació que s'ha estès a la narrativa del seu germà Ramon, de qui han

aparegut noves edicions de *Desordre*, en la versió revisada durant la postguerra i que havia romàs inèdita (Edicions de 1984), i *Volves grises* (El Cep i la Nansa Edicions). També s'ha donat a conèixer material inèdit com el poemari *L'horta daurada* (Editorial Fonoll) o la breu peça teatral *Els pares dels soldats*, precedida d'un estudi a càrrec de Josep Camps i Arbós i Francesc Foguet i Boreu (*Llengua & Literatura*, número 19). La cirereta del pastís, quant a la publicació d'inèdits de Xuriguera, tindrà lloc el 2009 amb l'edició del seu extens *Diari* (Institut d'Estudis Ilerdencs), que abasta des de 1951, quan s'estableix a Mollerussa per exercir de professor a l'Acadèmia Kühnel, fins a 1987, poc abans del seu traspàs a Barcelona; un volum que, a més, inclourà dos altres textos memorialístics fins avui desconeguts, *Confessions davant del mirall* i *Notes disperses*.

Pel que fa referència als estudis apareguts el 2008 sobre Joan Baptista Xuriguera, hem de destacar el número 21 de la revista *Urc*, editada per l'Institut Municipal d'Acció Cultural de l'Ajuntament de Lleida. Es tracta d'una monografia que porta l'explícit títol de «Literatura, memòria, modernitat. Homenatge i reivindicació de Ramon i Joan Baptista Xuriguera» i que aporta destacades novetats sobre l'obra dels dos germans. Coordinada per Josep Camps i Arbós, inclou els articles següents: «La literatura a Lleida durant els anys 20 i 30» (Olívia Gassol Bellet), «'Tot escrit és un missatge': l'activisme politicocultural de Ramon i de Joan Baptista Xuriguera» (Josep Camps i Arbós), «Les novel·les dels germans Xuriguera o la lluita per la modernitat» (Jordi Castellanos), «L'obra assagística de Ramon Xuriguera» (Teresa Iribarren i Donadeu), «Ramon Xuriguera i la traducció» (Montserrat Bacardí), «La poesia de Joan Baptista Xuriguera: entre l'amor i la rebel·lió» (Enric Falguera), «El teatre de postguerra de Joan Baptista Xuriguera: de la mitohistòria al melodrama» (Francesc Foguet i Boreu), «Memòria i ficció en l'obra de Joan Baptista Xuriguera» (Llorenç Soldevila i Balart), «Joan B. Xuriguera i la història antiga i medieval de Catalunya» (Josep Gelonch i Solé) i «Per salvar-nos els mots. Una aproximació a l'obra lingüística de Joan Baptista Xuriguera» (M. del Roser Trilla i Prujà). Completen la monografia l'edició de quinze cartes creuades entre Ramon i Joan Baptista Xuriguera, entre 1939 i 1966; una sèrie de testimonis (Artur Bladé i Desumvila, Bernard Lesfargues, Albert Manent, Josep Palau i Fabre, Anton Sala-Cornadó, Pere Vives i Sarri, i els fills dels homenatjats, Gerard Xuriguera i Pau Xuriguera i Solà) que relaten la seva coneixença i amistat amb els intel·lectuals ponentins; i una acurada bibliografia, que recull l'obra publicada i inèdita de Ramon i de Joan Baptista Xuriguera, així com els principals estudis de què ha estat objecte. També el número de novembre de la revista *Serra d'Or* es va fer ressò del centenari; així el dossier «Joan Baptista Xuriguera, escriptor» aplegava els articles «Joan Baptista Xuriguera i Parramona (1908-1987). Esbós de biografia» (Josep Camps i Arbós), «Joan Baptista Xuriguera, novel·lista: entre la crònica i l'alliçonament» (Jordi Castellanos), «L'amor rebel, notes sobre la poesia de Joan Baptista Xuriguera» (Enric Falguera), i «Teatre i mitohistòria: herois per a un país desolat» (Francesc Foguet i Boreu). Per últim, el número d'abril de la *Revista d'Igualada* presentava el treball «Ramon i Joan Baptista Xuriguera. Semblança i memòria de dos intel·lectuals moderns» (Josep Camps i Arbós).

També paga la pena esmentar la creació de la pàgina web www.xuriguera.es per part de Pau Xuriguera i Solà, amb l'ajut tècnic del seu fill Albert. A banda d'incloure una biografia de Joan Baptista Xuriguera, una sumària descripció de la seva producció literària, i una agenda dels actes celebrats i dels propers a realitzar-se, hi trobem la digitalització de nombrosos articles publicats a la premsa des de 1960 i que eren de difícil accés als estudiosos.

Un centenari, en definitiva, que ha ofert una aproximació global, oportuna i necessària a una figura de singular importància en la història de la literatura catalana i, al mateix temps, ha permès començar a omplir una de les múltiples llacunes que encara es troben en els nostres estudis culturals.

Josep CAMPS I ARBÓS
Universitat Oberta de Catalunya